

IZOBILJE OBLJUB ZA OMOTENJE LJUDSTVA

ZAVAJALCI IGRAJO Z
LAHKOVERNOSTJO

MASA NAIVNIH VOLILCEV SE VZLIC
PREVARAM ŠE NI IZPAMETOVALA

*Mamlije obetanja o redistribuciji bogastev.
Zalostne posledice politične nezrelosti*

A MERIŠKO ljudstvo še vedno verjame v Mojzese, ampak v svojo nesrečo edino v take, ki ga varajo. Od predsednika Roosevelta se je nadajalo čudežev, ki pa so se do gedili večinoma v obratno ameri. Njegove obljube so ostale pretežno na papirju in v radiu, četudi je želel doseči do prihodnje kampanje v obnovljenju ameriškega gospodarstva čimvečje uspehe. A še to, kar je koncem konca skrupsal skupaj, mu je vrhovno sodišče sesulo v "neustavnost".

Predsednik Roosevelt, v katerega je vložila svoje upe večina prebivalstva, je danes sam presenečen nad neuspehi new-deala, s katerim ni dosegel drugač kakor gromadnje deficita in pa zasilno oskrbovanje rešilna.

On ni edini, ki si je iskal simpatij z apeli po radiu. Kakorkoli so bile njegove obljube miavne, se jih je ljudstvo naveščalo, ker jih ni uresničil, pa je začelo napenjati ušesa, da čejuje obljube drugih Mojzesov.

Epidemija obljub

Tako je leta 1932 in posebno še leta 1933 zavalovalo po deželi zanimanje za tehnokrate. Obljubili so življenje še bolj "motorizirati". Beda bo odpravljena in vsakdo bo imel dohodkov po sedanjih vrednosti dolarja \$20,000 na leto. Nekateri so obljubljali celo več.

Ko je splahnel kratkotrajjen sloves tehnokratov, je razglasil na vse stiri vetrove svoj nauk "redistribucijo bogastev" zvezni senator Huey Long iz Louisiane. Včasi so socialistom očitali, da propagirajo "tačanje". Ko pa je Huey res oznanil, e-vangelij delitve bogastev, so ljudje, ki se bojejo socialistov, drli za njim. On "hoče", da dobije sleherni najmanj \$5,000 vrednosti in da postane v gospodarstvu vsakdo "kralj" (every man a king). Hueyev nauk je zelo enostaven. Vzame se bogatim in da revnim. Bogastva sicer ostanejo, konfiskacija ne bo, a vzlje temu bo dis-tribucija izvršena.

Odpravljanje bede

Ob nastopu vlade je Roosevelt obljubil, da ne bo ničesar gladoval v tej deželi in da se bo vladu odselej brigala tudi za pozabljenečega človeka. V praksi je ostalo približno po starem. Reveži nimajo razloga, da se bi hvali z izboljšanji in se ne hvajajo.

"Father" Coughlin je dobil fiksno idejo, da s to deželo ničesar narobe, samo denarni sistem je treba spremeniti. Kako si on zamišlja rešitev krize, si še sam ni na jasnen. Danes pridiga tako, jutri drugače.

Dr. Townsend je dobil nekaj sto tisoč pristaže z obljubo-njem penzije po \$200 na mesec vsem, ki so dopolnili 60. leto.

Sinclair in La Guardia

Upton Sinclair je poskusil svojo politično srečo z obljubo, da bo odpravil bedo v Californiji. Obetanje je dobito magnetično silo in bil je skoro izvoljen za governerja. Ako bi zmagal, bi beda v Californiji še prav tako kraljevala v revnih plastiach, kakor danes, kajti posamezen governer, ali posamezen župan, nima boju z bedo nobenih odločjujočih moči. To priznava tudi newyorški župan La Guardia, ki je veliko bolj spreten radikalni politik, kakor Upton Sinclair.

VEŽBANJE ZA OBRAMBO PRED PLINI



Na sliki je skupina deklet iz neke višje šole v Angliji pri vežbanju na "obrambo" v slučaju napada sovražnih aeroplakov, ki bi sipali na mesto bombe s strupenim plinom. Slične vaje se vrše v vseh evropskih deželah, posebno v Nemčiji.

KOMUNISTI NA ČEŠKEM SPREMENILI STALIŠČE

Ceškoslovaška komunistična stranka, ki ima v zbornici 30 poslancev, je ena izmed največjih strank v državi. Nemški in češki socialisti imajo skupno 51 poslancev. Ako se jim bi pridružili še komunisti, bi štel složen delavski blok nad 80 poslancev.

Komunistična stranka na Češkem je poleg francoske edine v Evropi (nevštevši sovjetsko Unijo), ki res kaj steje. Kakor drugje, so tudi češki komunisti uporabljali pretežni del svojih energij za pobijanje politike in taktike "social-patriotov".

Od kar pa je postala Ceškoslovaška zaveznica sovjetske Unije, se je to spremeno. Moskva zahteva od komunistov na Češkem in v Franciji v interesu svoje vnanje politike in v obrambo svojih mej, da se z bojem proti socialistom v starih smerih preneha in ob enim, da prestanejo tudi s svojo taktiko za demoraliziranje buržavzave države. Vzrok je enostaven. Ako postanejo dežele, na katerih se sovjetska Unija s svojim zavezništvom opira, šibke ali celo impotentne, tedaj USSR ne more pričakovati od njih v slučaju oboroženega konflikta s Hitlerjem nikake izdatne pomoci.

V pojmovanju tega dejstva se je vršila koncem maja v Franciji konferenca komunistični poslanci socialistične ministre (Nadaljevanje na 5. strani.)

Socialistom na Češkem je priporočal poostreitev opozicije proti fašizmu in obljubil, da bodo češoslovaški komunisti podpirali v slučaju konflikta s Hitlerjem.

Eksekutiva seveda ni že za ustanovitev delavske stranke, ampak za bolj odločno izvajanje svojega vpliva v vojnih kampanjah in za pritisk na kongres, da se ne bo toliko obnavljaj v odrival predloge, ako so v prid delavstva.

Unionsko-delavstvo uvideva, da je sama organizacija brez politične zaslombe nezdostna. Temu spoznanju mora slediti dodatno spoznanje, da se na "prijatelje delavcev" med demokrati in republikanci ni zanašati, zato je delavstvu potreben resnična delavska stranka. Odborniki unij in socialisti se bavijo s pripravami za kam-

Hitlerjevo flirtanje z Jugoslavijo in otroške igrače

Hitlerjev minister Goering pride večkrat v Beograd, kjer si skuša pridobiti naklonjenost jugoslovanske vlade. Jevtičev režim je temu flirtanju dokaj dostopen, posebno od kar sta se Francija in Italija pobotali, pa se Jugoslavija boji, da utegne koncem konca ona postati žrtev - sprijaznjenega med Parizom in Rimom. A tudi Berlin ji ne prinaša drugega kakor prevaro.

Na svojem zadnjem obisku je Goering v imenu Hitlerja pripeljal prestolonasledniku Petru mal vlast za igrače — baje prvovrstno delo.

Berlin jugoslovanskih diplomata ne more ceniti posebno visoko, ker skuša pridobiti njih naklonjenost z igračami.

Nova predloga za reguliranje dobave državljanstva in deportacij

Dne 22. maja je kongresnik Kerr predložil zvezni zbornici osnutek za zakon, ki določa na podlagi sedanjih razmer in okoliščin, koga in čemu se sme deportirati. Bistvo predloga je v tem, da vsebuje veliko olajšav za priseljence, ki so prišli v to deželo nepostavno, se tu udomačili in se oprijeli misli, da ostanejo v tej deželi — pa potem oblast enega ali drugega izseli in mu uniči dom ter razbijanje družine ne da bi imela vladala ali dežela v celoti od takega postopanja niti najmanj koristi. Kerrova predloga vsebuje določbe, ki bi taka nečloveška postopanja bodisi odpravile, ali vsaj omilile.

PLIŠ zelo priporoča, da se na najnaseljnici zavzamejo s prisilom na kongresnike za sprejem te predloge, ker je kljub mnogim pomanjkljivostim venarjev, ki se je začelo objavilo, da je bil pred par tedni odprt v Chicagu. Prijetil se je čisto "po nedolžnem". Dolgoletni demokratski voditelj Robert M. Sweitzer si je začel v političnem uradu spremembe. Štirindvajset let je bil okrajni klerk. Lani se je dal izvoliti za okrajnega blagajnika. Parkrat so ga demokrati kandidirali za župana, da bi porazili republikanca, ker je Sweitzer slovel za najpopularnejšega izmed vseh politikov v čikaškem okraju in v Illinoisu.

Ko je bil zadnjo jesen izvoljen za okrajnega blagajnika, je vzel njegovo prejšnje mesto drug demokrat, ki pa ni naiven in si je mislil: "24 let je imel to mesto moj prednik, njegovi računi niso bili po zunanjih računarih nikdar pregledani, prej ali slej pa se lahko zgodi, da bo uvedena preiskava, in tedaj bom jaz v kaši." Ko je tako mislil, je najaj računske veščake in izjavil, da prevzame urad še le ko bodo gotovi s pregledovanjem računov. Ugotovili so, da manjka \$414,129.

Tako je pobožni Sweitzer prišel v klešče in se izmuzaval na vse mogoče in nemogoče načine. Kdor je sledil dnevnim vistem, bo potrdil. Tu ni prostora, da jih bi podrobno navajali.

Sweitzer je najprvo zatrjeval, da dotični denar sploh nikomur ne spada, torej tudi nima nihče v okrajnem uradu pravice, da bi ga zahteval od njega. V drugič — vrnil bo vse do centa v par dneh. Ko so dnevi prešli, je vprašal za nov odlog in tako znova in znova. Pri tem je blufal tako naivno, da se je čuditi, kako je takim lahkohrvicem mogoče ohraniti odgovorne pozicije skozi desetletja.

Denarja kajpada ni vrnil. Pojasnuje, da ga je razposodil "političnom" in pa vložil v delnice takih podvzetij, ki so se petčala z "iznajdbami". Šla so vsa "fuč".

Okrajnemu odboru koncem konca ni preostajalo v mučni situaciji ničesar drugega kakor Sweitzerja odstaviti, kar je stope.

(Nadaljevanje na 2. strani.)

PREMOGARJI PRED NOVO BORBO ZA SVOJE PRAVICE

Glasilo Progresivnih rudarjev proti stavki

Dne 16. junija poteče rok. Toda ako ne bo drugega izhoda pogodbe med U. M. W. of A. in kompanijami na podlagi mehkega premoga. Ako ne bo obnovljena do tega datumu, je stavka neizogibna in temu jo je že oklicala. Prepreči jo lahko kongres, aka sprejme predlogo za reguliranje te industrije, še najlagljje pa družbe same, aka pristanejo v načelo, da je boljje priznati nepretirane zahteve premogarjev, kakor pa jih siliti v še bolj pasje življenje.

Urad unije U. M. W. zatrjuje, da vstopi v stavko nad 400,000 delavcev v premogarski industriji. Unija si je ne želi, niti premogarji, ker so v stavkah že nepopisno trpeli. Značilno je, da je unija progresivnih rudarjev v Illinoisu proti stavki. Njeno glasilo The Progressive Miner z dne 31. maju prinaša na prvi strani trikolonsko poročilo, ki agitira proti prenehanju z delom. Trajedija dualnega unionizma je čezdalej bolj očitna v premogarji v Illinoisu — ki so bili avantgarda naprednega unionizma, so zdaj uporabljeni za demoraliziranje nekaj svoje mogočne organizacije.

Vodstvo U. M. W. zatrjuje, da so premogarji pod njenim okriljem dobro organizirani in da so prepricani v zmago.

A. F. of L. MORA NA POLITIČNO POLJE

Polom NRA ima za posledico ponovno nižanje mezde in daljšanje delavnika. Statistični biro Ameriške delavske federacije je ugotovil, da so se priloznosti vsled razveljavljenja NRA poslužili delodajalcem v okrog 45 industrijah. Povečali so delavnik za 10, 12 in celo 18 ur na teden in pri tem odslovili tisoče "nepotrebni" delavcev.

Vlada je brez moči in konča cincia. Poslanci se branijo spraviti na dnevni red predloge o regulirjanju odnosov med delavci in delodajalcem, o skrajšanju delavnika in druge slike, ker so Washington poplavili lobisti lokalnih trgovskih in industrijskih zbornic in pa

mogočni predstavniki ameriške "Chamber of Commerce".

Donald Richberg, ki je po odstopu Hugh Johnsona vodil NRA, je prošli teden resigniral, ker se mu ne zdi vredno, da bi upravljal z oskubenim ptičem.

V tem položaju je eksekutiva A. F. of L. sklical izredno sejno, kajti unjam preti nova splošna ofenziva v času, ko se komaj za silo opomoglo.

Predstavniki unije so razpravljali o kritični situaciji in drug za drugim ponavljali, da bo delavstvo moralno bolj odločno poseti v politiko, drugače se kongresniki in poslanci v legislatuраh za zahteve unije ne bodo

dosti zmenili, kar je naravno.

Eksekutiva seveda ni že za ustanovitev delavske stranke, ampak za bolj odločno izvajanje svojega vpliva v vojnih kampanjah in za pritisk na kongres, da se ne bo toliko obnavljaj v odrival predloge, ako so v prid delavstva.

Unionsko-delavstvo uvideva, da je sama organizacija brez politične zaslombe nezdostna. Temu spoznanju mora slediti dodatno spoznanje, da se na "prijatelje delavcev" med demokrati in republikanci ni zanašati, zato je delavstvu potreben resnična delavska stranka. Odborniki unij in socialisti se bavijo s pripravami za kam-

panjo v prid revidiranja ustanove. Kakor jo reakcionarno vrnovno sodiše zdaj tolmači, je socialna zakonodaja v nji ne-mogoča.

Socialistična stranka se bavi tudi s sugestijami za sklicanje novega kontinentalnega kongresa v Washington, ki se bo vrnil bržkone v jeseni. S sodelovanjem unije se ga lahko spremini v ogromno zborovanje, ki ga tudi kapitalistična javnost ne mogla ignorirati.

Unije bi teh nepriliku danes ne imelo, če bi bile svarila socialistov že pred leti upoštevale.

Ampak bolj pozno, kakor nikoli, pravi pregovor.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiškovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTICNE ZVEZE.

NAROČNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka po polnoči v številki tekočega tedenja.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc.
Established 1906.Editor..... Frank Zaitz.
Business Manager..... Charles Pogorelec.
Assistant Business Manager..... John Rak Jr.

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries: One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

3639 WEST 26TH STREET CHICAGO, ILL.
Telephone: ROCKWELL 2864.

H. B. Z. in program levega krila

Za Hrvate v Ameriki so konvencije Hrvatske Bratske Zajednice "narodni sabor". Četrta njena konvencija se je pričela prošli pondeljek v Milwaukeju.

Med Slovenci si deli članstvo nad pol ducata podpornih organizacij. Med Hrvati ima HBZ skoro monopol, kajti vse ostale hrvatske podporne organizacije so v primeri z njo komaj senca. Ob zaključku prošlega leta je imela nad 76,000 članov v obeh oddelkih in nad \$7,000,000 imovine. Stevilo v imovini sicer niso impresivne, vendar pa je to največja vsota, ki jo posebuje katerakoli jugoslovanska podpora organizacija.

HBZ preživila veliko notranjno krizo, ki je posledica splošnih gospodarskih razmer, še veliko več pa posledica notranje situacije v Jugoslaviji. Američki Slovenci so se posvetili brig za rešitev narodnostnega vprašanja na Balkanu v času svetovne vojne in versališke konference. Američki Hrvati pa so svojo miselnost koncentrirali na stari kraj posebno v poslednjih par letih. Dočim so američki Slovenci prepustili stari kraj tamkajšnjim ljudem in razmeram in se brigajo zdaj v glavnem le za socialne in druge probleme v tej deželi, se američki Hrvati skoraj izključno bavijo z Jugoslavijo, katere večinoma ne priznavajo, pač pa samostojno Hrvatsko in razbitje Jugoslavije.

V normalnih okolčinah se bi morala konvencija HBZ ukvarjati predvsem s svojimi težkočami in si graditi pogoje za svojo varnost v bodočnosti. Ampak starokradska "politika" je potisnila koristi hrvatskega delavstva v Zed. državah na stran in uprega njegovo miselnost in njegovo energijo v boju proti režimu v Beogradu, ki davi staro, slavno hrvatsko domovino! To so note, na katere igrajo dandanašnji hrvatski "domoljubi", "politišni", gromovniki, odborniki HBZ in z njimi se v tej demografski gonji kosajo tudi hrvatski komunisti.

Kdor se spominja govorov komunističnih prvakov v letih 1919-24 in njihove taktike, pa jo primerja z današnjim, bo spoznal brez truda, da je razlika med eno kot drugo več kakor pa razlika med dnevom in nočjo.

V HBZ delujejo komunisti že precej let kot organizacija v organizaciji. Združeni so v takozvanem "levem krilu", katero ima z svoje glasilo "Borbenega Zajedničara". Izdajojo in urejujejo ga isti ljudje, kajti "Radnika".

V izdaji z dne 31. maja je ta komunistični "Borbeni Zajedničar" predlagal "enotno fronto" vsem delegatom, ki bi sprejeli sledični program:

1.) Skupna izjava na konvenciji proti velikosrbski diktaturi v Jugoslaviji in proti hrvatskim fašističnim organizacijam, katerih vodja je dr. Ante Pavelić, danes pod komando Mussolini.

2.) Izključenje iz glavnega odbora vseh tistih članov, katerim se dokaže, da so krivi današnjih homatij in nepravilnosti v HBZ.

3.) Borba za čimširšo demokracijo v Zajednici, ki bi dala članstvu vrhovno moč v vseh vprašanjih in svobodo, da lahko na svojih sejah razpravlja o življenskih in drugih problemih splošnega značaja.

4.) Uvedba čim boljšega gospodarstva in briga za zavarovanje starih in siromašnih članov.

Poleg teh je še par drugih točk v programu levega krila, ki so nezadane reformistične vrednosti.

Za enega glavnih pogojev za enotno fronto vseh opozicionih skupin na konvenciji predlaže levo krilo odstranitev sedanje urednika "Zajedničara" Petraka in na njegovo mestje predlagalo Don Niko Gršković.

Don Niko Gršković je med vojno deloval za tako Jugoslavijo, kakršna je danes. Ivan Možina je večkrat pripravoval, da je Don Niko bodisi iz svoje iniciative ali pa na pobudo drugih kraljevašev zelo deloval, da se bi Etnina Kristiana interniralo. Preskrbljene so bile že vse potrebne listine—treba je bilo le še nekoga izmed vodilnih članov v kraljevašem taboru, ki jih bi podpisal — tu pa se je njihov pogum nehal.

Don Niko Gršković je torej deloval za tako Jugoslavijo, kakršno si je zamisli Nikolaj Pašić v krfski deklaraciji. Zdaj pa flirta z "levim krilom" v vadljivanju za mandate in se združuje z njim v izjavi proti "velikosrbski diktaturi".

Ko so slovenski socialisti med vojno svarili hrvatske radikalce in pristaše krfskih deklaracij, da kopljajo s svojo takto strugo v politike srbofilov, so jih eni kot drugi zmerjali iz izdajalcem. Vzelo je okrog 17 let, predno so spoznali svojo zmoto, in še danes ne vedo, da so se takrat motili, pač pa domnevajo, da jih je "velikosrbska diktatura" prevarila.

Gledo Pavelića je pisal Radnik še cejo po atentatu vse bolj simpatično, kakor pa zdaj v Borbenem Zajedničaru, dasi smo jim zagotovljali, da ni on drugega kakor agent Mussolinijevje vnanje politike. Ampak dokler tatu ne dokaže, da je tat, ni tat. Po tem pravilu se je ravnal levo krilo, zdaj pa se umiva s tako nerodno izjavo.

Zahteva za demokracijo v Zajednici je na mestu, dasi ni posebno iskrena. Zahteva jo namreč skupina, ki je bila vselej svoje manjšinske pozicije v marsičem ovirana. Ampak ali bi postopala ona drugače, ako dobi vodstvo? Tu ima priliko demonstrirati svojo iskrenost. Zagovorniki demokracije verujejo v svobodo izražanja ne samo zase, ampak za člane vseh skupin.

Najvažnejši problem HBZ ni boj proti režimu v Beogradu, ampak ekonomsko vprašanje Zajednice, od katere zavisi njena bodočnost, neglede kaj se godi v Jugoslaviji. Levo krilo mu ni dalo pažnje, ampak ga odpravilo s frazami o dobrem gospodarstvu in obljubami, kakršnih HBZ brez povečanja asesmentov ne bo mogla izpolniti.

Na konvenciji l. 1921 v Pittsburghu je nad NHZ (danev HBZ) zavladalo takozvano levo krilo in dobito skoro vse važ-

ABESINIJA SE "OBORUJE"



Mussolini je pozval pod orežje nad milijon mož in fantov, da varuje "interes Italije" v — Afriki. Kar hoče, je Abesinijski, da jo "civilizira". V resnic se mu cede slike po njenih prirodnih zakladih in rodovitnih poljih. Na meje Abesinijski je poslal za namernavo italijansko invazijo že okrog 200,000 mož. Ker pa je v strahu, da vojna s prebivalstvom te velike zdaj je svobodne afriške dežele ne bo lahka, je začelo na pobudo Mussolini, da se ceski in Švedski, češi, da oborožujejo afriške barbare. Slike gori predstavljajo, kako Abesinijski odnašajo importirane munice v svoja skladišča. Italija zahteva, da se ves dovez blaga in Abesinijski, ki bi utegnilo služiti vojv in nemšom, ustavi. Samo nji naj bo dovoljeno, da napolni municipijska skladišča, ki jih je zgradila ob meji Abesinijske, seveda "samo zaradi varnosti pred provokativnimi barbarji."

neje mandate. Po neprevidnosti komunistov, ki so bili v tistih letih silovito nespresni, so se jim uređniki "Zajedničara" odtijili in prav tako tudi odborniki. Konservativci in šovinisti so prisili spet v ospredje.

Danes jih hoče levo krilo znova izriniti, toda ne z načelnim proletarskim bojem, ampak v tekmovanju s šovinističnimi gesli, z obljubami o samostojni Hrvatski in pa s kompromisnim mesečanjem za mandate.

Socialisti v SNPJ ne v nobeni drugi podporni organizaciji niso bili nikdar niti z daleč toliko oportunistični, kakor je danes levo krilo v HBZ, ki pozablja, da je prva in najvažnejša točka razrednji boj v tej deželi, v kateri se njeni člani mučijo ob stanek, ne pa vprašanje zemljevida na Balkanu. Američki Hrvati lahko v borbi za delavske koristi v tej deželi veliko storijo, toda ne prej, da svojo mentalitet preselijo iz starega kraja v deželo, v kateri žive.

"Progressive Miner" in Norman Thomas

Glasilo progresivnih rudarjev "The Progressive Miner" se zelo rado obreguje ob socialiste, četudi so baš socialisti dali tej uniji v ujenem početku veliko več kot pa samo moralno oporo. Razredni sodruzi so jih sicer svarili, dobro vedoč, da to ni nikakra progresivna unija v socialističnem pomenu besede, ampak le konkurenčna skupina Lewisovi U. M. W. of A.

Največkrat je v Progressive Minerju postavljen pred zid Norman Thomas. V izdaji z dne 31. maja piše v uredniškem članku o njemu med drugim slediče:

"Zbogom, Huey. — Norman Thomas, Don Kišot in generalni branitelj internacionalizma ter newyorškega socializma, ni zmogel uničiti fathra Coughlina in drugih, ki so se lotili pravčenega boja, da newdealistski fanatici preprečijo potlačitev Ameriko v žrelo komunizmu menjalcev denarja, zdaj pa nazine, da je najel samega sebe za uničenje Huey Longa . . ."

V tem tonu je pisan ves članek, ki brez ovinkov izraža svoje simpatije fašističnim demagogom "fathru" Coughlinu in "kingisu" Huey Longu.

Illinoiski premogarji so si torej s takim glasilom slabno prebrali.

ALI SE ČEHOSLOVAŠKA BLIŽA RAZPADU ALI FAŠIZMU?

Cehoslovaška republika je 2,200,000 glasov.

Mandatov imajo: nemški fašisti, 44; češkoslovaški agrarci, 45; češki socialni demokrati, 39; nemški socialni demokrati, 12; komunisti, 30; češkoslovaški narodni socialisti, 29; češkoslovaška ljudska stranka, 22; nemški agrarci, 5; nemška krščansko-soc. ljudska stranka, 6; Hlinkov slovaški blok, 22; Kramarjev-Stibrnyjev blok, 17; češki fašisti, 6; češkoslovaška obrtna stranka, 17; madžarske skupine, 9; ostali mandatipripadajo manjšim skupinam.

Kljub izgubam nemških socialistov so socialisti v parlamentu še vedno največja skupina. Češkoslovaška soc. stranka je v glasovih napredovala, toda izgubila je en mandat. Nemški socialisti so jih izgubili 9. Komunisti so si ohranili prejšnje število. Nazadovale so posebno nemške liberalne stranke, katerim so odvzeli mandate naciji, češki narodni socialisti so izgubili 4 mandate, češkoslovaška ljudska stranka jih ima zdaj 3 manj, nemški agrarci so jih izgubili 7, nemški krščanski socialisti jih imajo 5 manj. Hlinkov slovaški blok, ki je nasproten vladni v Pragi, pa je pridobil 3 mandate.

Poleg nemških fašistov, ki so dobiti 44 mandatov, so jih dobiti češki fašisti šest. Delavske stranke (komunisti in socialisti) so dobiti skupaj približno

Stranke, ki so tvorile do teh volitev koalično vlado, so si

Naš "metropoliski ringelšpil"

V metropoli je vedno tako, da se zaženemo, potem nekaj časa držimo in nato odnehama. Ta pusti, ker je ta in ta nekaj rekel, ali ker se mu ni dospelo to in to. Drugi je pustil, ker je ta zraven. Tako gre. Zdaj smo le narod, ki hoče naše igre in naše krasne pesmi. Šaj pojemo kot kanarčki, ako dobimo "čiji foter". Tudi jaz sem bil povabljeno na pristop h kulturnemu društvu, ker je v njem nekdo, ki zmerom govori, da je pa kaj majko. Pa naj le govor in naj le kaj majko. V "ringelšpil" me ne bodo pripravili.

Frank Barbić.

Važna konferenca in prireditve 23. junija v Bridgeportu

Bridgeport, Chio. — NRA je razveljavljena in golpolarsko življenje te dežele je tam kar kar je bilo pod Hooverom. Ali so delavci z NRA kaj izgubili? In kaj čaka premogarje? Ali je predloga, ki določi stabilizacijo premogovniške industrije, koristna namo družbam, ali tudi premogarjem in njihovi uniji?

Dalje — ali moremo v naseljih v zahodnem Ohiu naše aktivnosti v tem povečati in izboljšati?

To se nekatera izmed vpravjanj, ki pridejo v eni ali drugi obliki pred zastopnike klubov JSZ in društva Pravstvene matice v nedeljo 23. junija. Zbiranje je v društvu v Bridgeportu v čimvečji uniji?

Joseph Snay, tajnik Konference.

Enotna delavska akcija v Kanadi

Kanadski socialisti, laboristi in liberalne farmarske organizacije so za svojo politično akcijo združeni v stranki, ki jo imenuje Cooperative Commonwealth Federation. Za prihodnje volitve se ji je pridružilo že več skupin in pridruženje so v obliki "enotne fronte" ponudili tudi komunisti, ki pa ga je federacija odklonila iz razloga, da je za enotnost v praksi potrebnia iskrnenost in enakost namenov ter ciljev. Komunisti pa so nesprejemljivi zaradi svoje taktike in neiskrenosti v svojih ponudbah.

Federalni delavci

Zvezna vlada ima na pošti in v drugih svojih obratih upošlenih 684,918 delavcev. Tu niso vključeni vladni delavci na zveznih sodiščih, ne vojaki in ne klerki legislativnega oddelka.

Sweitzer se ponaša, da je čikaški kačindal njegov osebni prijatelj. Intimne znanze ima tudi med ostalo visoko duhovščino. Svoje otroke je vzgojil v verskih šolah. Veruje v poštovanje — kljub temu si je direktno prisvojil bližu pol milijona dolarjev ljudskega denarja in ga zapravil s faloti. To kajpada ni edini delavci, kajti koliko "politični" postrani zaslužijo na račun kontraktov, v najemanju delavcev, odvetnikov itd., tega ne morejo ugotoviti nobeni računski večaki.

Tako je vzorni stari demokrati steber Sweitzer končal svojo karijero. Politični prijatelji so ga zapustili, ker je prenebolno igral, pa ga nočče vleči z brozge.

On ni sicer sam kriti tega skandala. Verjame v pravilo, da "vsi kradejo", pa se je 24 let ravnal po tem nauku kapitalističnih politikov. Nihče, ki je poštenjak v smislu kakor si socialisti tolmačimo to besedo, ne dobi nominacije od demokratske mašine, niti ni aktiven v njej. Sweitzer je igral in izgubil — toda izgubo ne bo trpel on, ampak ljudstvo, ki oddaja svoje glasove na poziv bobnov, trompet, piva, sandvičev in snopsa ljudem, ki jim je graft in podpiranje izkoričevalcev v politiki glavni smotter.

Sweitzerjevi prijatelji zdaj insistirajo, da naj se pregleda vse poslovne knjige okrajnih oblasti. Uverjeni so, da njihov jubilijec ni edini, ki je "jema" in zajemal z veliko zllico.

ANDREAS LATZKO:

SEDEM DNI

ROMAN. — Poslovenil MILE KLOPČIČ.

PREGLED ZE OBJAVLJENE VSEBINE

V čakalnici svojega svaka dr. Landau se je preverjal jutrišnjem svetnik Waldemar Rilla počutil zelo zelo vrednega, ker se je brat njegove žene tako malo zmenil zanj, da se ni niti potrdil dobro pogledati, kdo da ga čaka, pa je mislil, da je v čakalnici le njegov prijatelj delavec Karl Abt. Vsled tega ni zdravnik prav ni skupaj pripraviti pacientko, da bi govorila potihoma v svoji obupni prošnji, da naj jo reši nadaljnega zaroda vsled bede v njeni družini. Ko se je oblačila, je doktor motril njen sedemletno hčerkico, ki je bila v prečutnu pri oknu in premisljevala o nezaslužani bedi v proletarskih nizinah.

(Nadaljevanje.)

Izgubljeno strmeč v meglo, ki je polzela mimo okna, je sprimerjal doktor Landau trdostnost smrte odsobde, ki skrajša hiranje, bojanje pred smrto in trpljenje na ure in sekunde, z grozo, ki je obsodila nedolžno bitje v dosmrtno življenje, poostreno z lakoto, trdim delom, trdim ležiščem, in ki mu je edina pot v svobodo smrt. Kako je mogoče poditi preganjano človeško žival s praga, ne pomilostiti zarodka v njenem telesu, češ, dolžnost in vest prepovedujeta to?

"Vest?" — je zamrmral doktor tih predse, toda sičnik sredi besede je udaril v uhó plaho prežeče ženske ter jo zadel kakor udarec z bičem. Nesrečnica je napačno razumela skomiganje z rameni, se vrgla na kolena in le stežka se je dala spet pomiriti. Pred njenimi očmi si je zapisal Landau njen ime in naslov v koledar in dal svojo moško besedo, da se bo prihodnji četrtek, torej na Silvestrovo, s posrežnico oglasti pri njej.

Kakor ujeda je planila ženska na doktorjevo roko ter jo pokrila s poljubi, dokler mu ni nazadnje uspelo, da se ji je izmagnil. Jezen je z oštrevanjem preglassil njen ječljajoče zahvaljevanje in jo potisnil z deklico skozi vrata. Njene oglate lopatice, ozki, kakor iz lesa izklesani mučeniški hrbot so takoj pripovedale njegovog pogled nase, da se je ves zdrnil, kakor preplašen iz spanja, ko ga je poklical Rilla s krstnim imenom.

"Ah, ti si? Takoj prideš." Justični svetnik se je posmehljivo namrdnil nad razočaranim glasom. Gospodu svaku se ni zdelo potrebno, da bi bil pretvarjal — tem prisrčneje pa se je poslovil od razcapane ženske. Pač tudi klientka tiste sorte? Stari gospod mora pohteti, sicer utegne doživetvi, da mu zapro ljubljenega sina za nekaj časa v luknjo.

Ko se je doktor vrnil iz veže, ni ponudil svaku sedeža, vprašal je ostro, po kaj je prišel, in ni niti prikrival svoje nejedovje, ko je Rilla nepovabljen stopil v ordinacijsko sobo. "Tu bi naju lahko kdo motil; kakor sem shasil, pričakuješ še nekega pacijenta?"

Dostojanstvena, pokroviteljska država je učinkovala tako izzivalno, da Landau ni takoj razumel smisla osladnega besediljenja. Slišal je besede: dolžnost hvaljevnosti, sivilski starček, očetovsko srce, komaj da je skrajna verjet svojim ušesom. Poslušati tega zakrnjenega stremuha, ki sta ga vodila le obvezanje uspeha in zavist, kako premleva obrabljene variancie o motivu "ljubezen do staršev — božični čar", to je bilo vendar več, kakor pa človek lahko prenese.

"Strela božja! Si se samo zato potrudil semkaj, da mi sporočiš, da se oče ni pomladil? To vem sam dobro. Vem tudi, da je že zdavnaj obupal, da bi me kdaj izpreobrnili. Zbrisal me je kakor neizterljivo terjatev, in to je tisto, kar ga boli, kajti sicer nima navade, da bi dvajset let vtrkal denar in trud v zavoženo podjetje. In zdaj naj za božično darilo posadim preden defraudanta, ki mu je po neveril denar? Nekaj časa bi se brzal, nazadnje pa bi zaradi kakšnih smešnih malenkosti vendar zaropotal. Ne, kar naj se lepo nemoteno igra s svojimi vnuiki in vnuknjami, še malo ne mislim, da bi kvaril sveti večer njemu in sebi in vam vsem! Prosim, povej to tudi svoji ženi! Ob prilikih se mimogrede oglašim pri njej."

Takemu razumnemu odgovoru je težko ugovarjati, toda justičnemu svetniku je bilo do tega, da ne odide kar tako gladko. Potreboval je prepis s surovostmi, ki bi ga bil lahko z veseljem vtaknil v žep in dal vknjižiti kot aktivno postavko, ko bi ga s premisljeno prizanesljivostjo citiral. S preračunano ostrostjo je odgovril:

"Če hočeš biti tako brezobziren, potem vsaj očetu ne ugovarjaj! Menim, da bi mu lahko kdaj tudi ostal odgovora dolžan, saj si mu, kakor sam priznavaš, ostal še marsikaj drugač dolžan. Ne samo, da je štirideset let starejši od tebe, tudi trudil se je, pošteno trudil s tabo, da te je..."

"Oče? Trudil? Z mano? Hočeš pač reči..." "To kar sem rekel!" je strogo zahreščal Rilla, na tihem ves vesel uspeha svojega izvajanja. "Do tvoje polnoletnosti te je tvoj oče vzgajal...."

"Vzgajal, praviš? Si že kdaj videl, da bogatin vzgajajo svoje otroke? Kako neki bi utegnili, saj morajo vendar skrbeti za bodočnost, za kariero in doto svojih otrok? Za čas dozorevanja je vendar dovolj plačanih moči na razpolago, nevednih kmetic, hčerk hišnikov, ubogih nemanic, ki so vajeni stradanju in premražanju. Seveda, če bi me bil moj oče vzgajal, bi bil tudi postal pjevec sin! Kako naj bi se mehka, se neizoblikovana glina upirala očetovi roki? A zlobni, zagrenjeni medicinac, ki se je bil kot instruktor prestradal skozi gimnazijo, kako naj bi me bil on pripravil za življenje, za bodočnost, ki jo je zidal moj oče zame? Kaj je neki vedel o bogastvu, kakor da ga je sovražil? Vsak dan mi je pomilil pod nos skopost mojega očeta, ki mu je za piše nadgradico kradel čas. Svojo lastno delavnost je postavljal nasproti mojemu brezskrbnemu življenju, pretepali me je — da bi stresel svojo jezo do tiste sorte ljudi, ki jih nezasluženo dobro gre, kakor njeni nezasluženo slabu."

Landau je za hip umolknil, zajel sapo in zakričal s triumfajočim posmehom:

"Saj to je tisto fantastično! Prav tisti možje, ki ne marajo slišati niti besede o mirni vrvnavni socialnih razlik, prav najbolj zagrenjeni, najbolj nepravljivi izročajo svoje otroke vplivu iz sovražnega tabora! Misliš, da bi lahko tudi narobe kdo od parfumiranih smrkavev koga vzgojil, in da bi vendar služil svoj kruh kot pošten mesar? Figo!... Ko že govoriva o tem: vidiš, da je miza pogrenjena za dva, da pričakujem gosta. Takoj bi ti lahko postregel s primerom, kako..."

Justičnemu svetniku ni bilo nič do tega, da bi še kazvedel o vedenjskih nazorih svojega svaka. Brez kakšnegakoli obzira do določeve razvnetosti je vskočil v sredo začetega stavka:

"Seveda sem tvoje priprave že zdavnaj opazil in me veseli, da bom lahko potolažil svojo ženo, češ, da ne bo njen brat prebil svečega večera ne v žalostni osamljenosti ne med jetičnimi proletarskimi otroki ali v kakorkoli neprjetni okolicu. Iz svojih študentovskih časov vem, da utegnebiti takšni nelegitimni družinski prazniki zelo prikupni. A če ne bi vendarle storil bolje, da bi bil svojo ljubico že popoldne obdaroval, da bi lahko preživevečer s svojim siviloskim očetom, to je seveda druga stvar."

Doktor se je trudil, da bi zadel isti, sladko posmehljivi ton:

"Zelo žal mi je, da te moram razočarati! Moj gost je moškega spola in delavec, kajpak niti jetičen niti v otroških letih, odrasel tovarniški monter, ne mnogo mlajši od tebe in mene."

"Škoda, zelo škoda!" je vrgel justični svetnik čez rame nazaj; že je držal kljuko v roki. "Kakšno ljubezensko razmerje bi bilo vendarle še opravičljivo. Da pa kdo tujem delavcu na ljubo odbije snidenje s svojim očetom, ki mu morda ni več usojeno mnogo božičnih večerov: za moje preproste, normalne možgane, ki ne morejo slediti visokemu poletu tvojih človeštvostih osrečujučih idej..."

To pot je doktor izbruhnil brezobzirno v sredo stavka s svojim posmehom:

"Prav za prav bi moral ravno ti bolje kakor kdo drugi razumeti, da želim svoj čas in svojo osebo kar mogoče dobro plasirati. Saj drugače nisi proti koristni naložbi vseh danih zmožnosti. Pri vas bi jaz samo motil mir in red: Ta ubogi mehanik nima nikogar na svetu, nikjer ni doma, ker je izkoreninjen, izprijen siromak, kakor sem jaz izprijen bogatin. Zanj sem..."

"Prosim, prosim! Dobro zabavo želim. Po mojem neodločajočem mnenju bi bil s skromnim darilom v denarju, ki bi ga tvoj prijatelj ali varovanec zapil s kakšno brhko sodružico, vsekakor bolje storil. Vobče pa je za neizobražence bolj mučno kakor pa... Toda to veš ti kajpak bolje! Saj si strokovnjak in poznan duševne potrebe delavcev..."

"Kakor poznam duševne potrebe zanemarjenih otrok!" je izpopolnil Landau hripcavo. Izzivajočega posmehovanja ni mogel več prenašati: "Tudi vaši otroci žive v družbi ljudi, ki so doma v okolini mojega mehanika. Pazi se! Otroci se pogosto vržejo bolj po stricih in tetah kakor po starših. Zal bi mi bilo za tvojega Friedla, če bi..."

(Daleje prihodnjic.)

AKO ste prejeli Proletarca, ne da bi si ga sami naročili, je vam bil poslan, ali pa izročen po naročilu nekoga, ki želi, da ga prečitate in ako vam ugaja, da si ga naročite. Prečitajte to številko Proletarca pazno, in uvideli boste, da vam vaš prijatelj nudi list, ki je res vreden, da postanete njegov naročnik.

SLIKA IZ UPORA NA FILIPINIH



Meseca maja so se dogodili na Filipinu izgredi, v katerih so demonstranti zahtevali takojajočo osvoboditev izpod nadvlade Zed. držav. Na sliki je vrsta trupel upornikov, ki so padli v tem boju. Zmagala je policija, kajti vse prilike za premoč so bile na njeni strani.

Frank Novak:

INPRECOR IN ENOTNA FRONTA

(Nadaljevanje.)

Nadalje v istem članku: V istem času pa je opaziti še drug nevaren pojav: Pod vplivom naračajočega fašizma, bližanju vojne in vidnega slabšanja razmer, se delavske mase v takozvanih demokratičnih deželah vsed pomanjkljivega delovanja komunističnih strank, revolucionarnih strokovnih in drugih revolucionarnih masnih organizacij ponovno izročajo v roke social-fašistov. Tako na primer za časa municipalnih volitev v Angliji, kjer je delavška stranka pridobil 292 sedežev na stroške konservativcev. Pri državnozborskih volitvah v Norvežki je dobila delavska stranka 69 sedežev v parlamentu. V kantonskih volitvah v Ženevi je bilo oddanih za social-demokrate 46 odstotkov glasov. V Ameriki pa se delavstvo priključuje nazadnjaški Ameriški delavški federaciji.

Toda poročila vseh zastopnikov kom. strank priznavajo, da je taka taktika v večini slučajev vodila do razočaranja, kar se najjasneje razvidi iz prej omenjenega priznanja, da se je po takih stavkah in bojih razočarano delavstvo pridružilo fašistom ali pa je ostalo popolnoma izven vsake delavske organizacije. To je torej jasna slika komunističnega delovanja za enotno fronto — razdor, poglobitve nezaupnosti in direktno izigravanje delavstva v roke fašizma...

(Dalje prihodnjic.)

Važnost unije

Cicer, III. — V petek 31. maja smo v dvorani SNPJ slišali predavanje s. Fr. Česna iz Detroit. Udeležba je bila obilna. Vsakemu, ki ga ni prišel poslušati, je lahko žal.

Glede volitev leta 1928 so navedene sledeče številke: Za socialistično stranko je bilo oddanih 1,698,084 glasov, za komunistično 1,063,093 glasov. Pri volitvah leta 1932: Za socialiste 1,964,084 glasov, za komuniste pa 795,630 glasov.

Tem številkom sledi običajna jeremijada, ki končava s sledečim mazilom za enotno fronto: To naraščanje socialistične stranke in reformističnih strokovnih organizacij se odigrava v času stalnega slabšanja položaja delovnega ljudstva, v času, ko socialisti in birokrati strokovnih organizacij odprtje delujejo v vladni ofenzivi za znižanje življenskega standarda francoskega delavstva. — Kar priča, da so francoski delavci silno nevedni in takoreči slepi. (Opom. prev.)

Potem se nadaljuje s kritiziranjem pomanjkljivosti revolucionarne akcije v strokovnih organizacijah, katere so v ogromni večini pod vodstvom socialistov in delavskih organizacij. V splošnem pa se v tej kritiki odprtje priznava sled-

NA OBISKU V CHICAGU

Detroit, Mich. — Bilo je krasno pomladansko jutro, ko sem se vse del na vlak, da se odprejem v Chicago na obisk in predavanje. Fantom v klubu št. 1 JSZ sem se rad odzval, zlasti ker je preteklo že mnogo let od kar sem bil zadnjič v tem mestu. Vožnja proti Chicago je tipično ameriška, brez posebnih zanimivosti. Prva postaja je Ann Arbor, kjer je univerza s slovčo medicinsko fakulteto, kamor zahajajo bolniki iz vseh držav. Vlak dryi dalje. Zemlja postaja peščena in močvirnata — vrtstvo se reke in mala jezera, katerih je v državi Michigan največ. V okolici Battle Creeka je zemlja rodovitnejša, toda še vedno mokra, zato jo vlada osuševa. Od Kalamazou dalje se nahaja ogromni kompleksi vinske trte. Scenerija je tod okoli romantična — diciojo jo deviški gozdovi, posejani sumpatiči z ljubkimi farmami.

Sopotniki v vlaku so silno suhoparni. Nekdo se ukvarja s križanko. Zopet drugi, očivni pastor, pridno čita The Christian Science. Monotonno atmosfero prekineta včasih le dvojčakinji, ki se tam v kotu skrivnostno hihitajo. Po peturni vožnji smo v Gary, Ind., ki pa iz vlaka ne izgleda nič kaj privlačno mesto. Spomin mi ujaha nazaj do l. 1907, ko sem tudi ja pomagal graditi prve temelje, kjer se danes nahaja ogromne jeklarne — pekel na zemlji. Še eno uro in pred nami se pojavi celo morje hiš in labirinti ulic — in že smo v Chicagu. Bil je Spominski dan. Dež je nahalno rosil, ko sem dospel s takšnjem k Justinu Zajcu, tajniku kluba št. 1 JSZ. Na njegovo prigovaranje sem kar pri njem utaboril in — ni mi žal, kajti oba z ženo sta družabna in gostoljubna — na pa še posebno izborna kuharica. Češki Slovenci so raztreseni po mestu kot detroitski. Kompaktno so naseljeni le okoli 22. ceste, kjer se nahaja cerkev. Napredni element je naseljen na zapadni strani, med čehi, ki tvorijo v dotični prijazni okolici mesto zase. Hiše so v Chicagi vsled mestne ordinance v ogromni večini zidané. Drugi dan sem pričel z obiski. Prva pot je bila v uredništvo Proletarca, kjer sem se sestal z urednikom F. Zaitzom in urednikom Ch. Pogorelcem. Urednik angleške sekcije Johnny Rak se je pa tedaj ravno nahajal v Penni, kjer ga je zadel Amorjeva puščica in ga zvezala z znano voditeljico naše mladine, sodružnico Frances Langholc. Moje iskrene čestitke! Zatem sem obiskal glavni urad SNPJ. Popoldne je pa mahnem v družbi z Oskarjem Godinom po mestu. Ustavila se pred Metropolitenskimi Indijanci, ki so v resnicu mojstrosko delo. Drugo čudo je Fieldov muzej z ogromno zbirko — vsekakor vreden štirilmilionskega mesta. Mnogo je še drugih zanimivosti, kot umetniška galerija, slovenski vodomet, zvezdarna itd. V ozadju se pa razteza krasna panorama Michigan bulvara — toda takoj na drugem bloku pa že naletiš na siromašno ulico, ki je v ostem kontrastu z jezersko obalo. Ogledava si še Al Caponejev dom, ter mimo gred staro semenišče s katedralo, o kateri krožijo bajke, da se je po "božji previdnosti" ohranila pred ogromnim požarom l. 1871.

Zvečer se je vršilo predavanje v dvorani SNPJ. Udeležba je bila obilna. Avdijenca intelligentna. Predsedoval je Joško Owen, ki je s svojim humorjem na mah spravil občinstvo v veliko razpoloženje. Po predavanju se je pa pričela zabava, ki

je trajala pozno v noč. Tu sem se recenil mnogo prijateljev ter se seznanil z novimi. Izborni fantje in pa tudi ženske — vsi aktivni bodisi v klubu, ali pa v pevskem zboru "Sava". Vzgoja kluba št. 1 je rodila blagohotne posledice — ne samo med naseljenimi, temveč tudi pri mladini. Naslednji dan obiščemo Katko Zupančičev, avtorico mnogih novel, črtic in drugih spisov, katere vsi z začinjanjem čitamo. Katka je osebnost s splošno naobrazbo. Poleg pisateljevanja se ukvarja tudi s slikanjem. Zanimala je za dramo, glasbo in petje — da ne omenim vitalnih ekonomskih in socialnih vprašanj, s katerimi smo se pa že v njenih spisih seznanili. Le žal, da je bil njen soprog odsoten. Med naraščanjem se pa pridno udejstvuje Mary Jugg. Organizirala je želeno Rdečih sokolov, kjer poučujejo politične, socialne

IVAN KLICAR, Ljubljana:

EVROPA BREZ MIRU

Skoro brez primera v zgodovini je razgibanost odnosov, kakor vlada trenutno v Evropi. Državniki in diplomati hite iz prestolice v prestolico, konferenca sledi konferenci, mreže paktov postajajo vedno bolj goste in nepregledne. Vsi odgovorni državniki govore o miru in samo o miru in vendar je mir vedno manj na svetu. Zdi se, da je zavladalo med narodi zopet ozračje, polno nezaupanja, sumnjenja in bojazni kadar pred l. 1914. Milijoni se v strahu izprašujejo, kaj bo prinesel naslednji dan. Ali se naj katastrofi gospodarske krize pridruži še večja v obliki svezne vojne?

Država, ki je v prvi vrsti povzročila nemir in splošno negotovost v Evropi, je Nemčija, kjer praznuje stari pruski duh svoje vstajenje v znaku klukastega križa, rabeljske sekire, paradnegu koraka in omotične vzhicienosti malomeščanskih množic, ki so izgubile razsodnost. Zunanjepolitično udejstvovanje Nemčije je čudovito v skladu z načeli, ki jih je razdelil Hitler v knjigi "Mein Kampf". Na srečo človeškega dejstva dementirajo skoro do sledno vse predpostavke, na katerih je gradil Hitler svoje načrte. Naj omenim nekatere misli iz knjige, ki je tako pomembna za razumevanje današnje nemške politike. Srednjeveška Nemčija je poznala dve smeri prodiranja, na jug v talijo in na slovenski vzhod. Hitlerju se zdi prvi pravec usoden za veličino Nemčije in priporoča drugega. Toda tu je na poti Rusija. Hitler njeni moči ne ceni visoko, kajti izgubila je vsed revolucije svoje vodilnost, se v rasnem oziru razkraja in je izročena židovskemu vodstvu. Gleda vrednosti prejšnje caristične vodilne plasti poznavaleci ruskih razmer sicer niso istega mnenja, vendar to

volitvami, ki so mu dale vso oblast v roke, je imel v Königsbergu velik govor, v katerem je apeliral na nemške nacionalične instinte že z izbirom kraja samega, ki leži v vzhodni Prusiji, ki je ločena od matere. Nemčije po prosluhem koridorju. Razmerje s Poljsko je postal zelo napeto, dobro so takoj čutili ost. Hitler se je ustrasil in dal pomirjevalne izjave v takem obsegu. Ko se je tako zavaroval pred presenečenji na vzhodu, se mu je moral zleti zunanjepolitični položaj ugoden. Racunal je lahko na fasično Italijo in v znatni meri tudi na naklonjenost Anglije, ki je v duhu evropskega ravnotežja v povojnih letih ponovno podprla Nemčijo proti Franciji. Da se je razmerje z Rusijo takoj postabalo, je bila logična posledica Hitlerjevega nastopa, ki se je progglasil za čuvanja evropske civilizacije pred nevarnostjo boljševizma. Zato pa je bil prepričan, da ga bodo podpirali v Angliji vplivni krogi okoli petrolejskega kralja Deterdinga in časopisnega magnata lorda Rothemera, ki so si itak žeeli križarske vojne proti Rusiji. (Dalje prihodnjic.)

Agitacijski fond JSZ in Proletarca

V agitacijski fond JSZ in Proletarca, katerega namen je, da se posluje agitatorje v naselbine, so prispevali sledeči:

V. IZKAZ.

Chicago, Ill. Klub št. 1 JSZ od prebitka Silvestrove zahabe \$100; Kristina Turpin \$1.50. Po \$1: Frank Sodnik in Neimenovan; Vinko Ločnikar 50c, skupaj \$104.00.

Friedens, Pa. Steve Koren 50c. Bridgeport, O. Klub št. 11 JSZ \$5.00.

Barton, O. Louis Bergant 75c; Frank Primovik 50c; Joseph Skoff 35c; po 25c: Joseph Bergant, Theresa Skoff, Joseph Primovik; Frank Pobodnik 15c, skupaj \$2.50. (Poslal Joseph Skoff.)

Collinwood, O. Po 25c: Joseph Burja in Louis Kaferle; Louis Mrmolya 20c; po 10c: Joseph Novic, Anton Zorko, Joe Cenkerich, Joseph Kopore, John Sedej, A. Nadra, A. Kramar, Math Kastelli, Joe Kraus, Andrej Kocjan, August Zivn, Frank Grehar; po 5c: Frank Može in Margareta Grošelj, skupaj \$2.00. (Poslal Louis Mrmolya.)

Imperial, Pa. Klub št. 31 JSZ \$5; druž. št. 106 SNPJ \$2; Joe Jamnik \$1; po 50c: Frank Augustin, Frank Vidrich, Frank Mihel, Mary Jamnik; Josephine Diskatnar 30c; po 25c: Joe Sladič, Max Zidar, Rozalija Jerman, Tony Polšak; Frank Urbas, Frank Krushar, Louis Augustin, Jacob Zitko, Joe Ule, John Mavšar, Frank Leban, Joe Trusnovic, Joe Jamnik, John Godeša, Luka Kokel, Martin Gošenc, Valentin Raspel, Bartol Yerant, Frank Perpar 20c, skupaj \$15.00. (Poslal Frank Augustin.)

Detroit, Mich. Joseph in Anna Klarich \$1; po 50c: Joe Grum, Estok Menton; Raymond Travnik, J. L. Jacob Gorup; Matthew Klarich st. 40c; po 25c: Valentin Maisel, Joseph Briski, Paul G. Steiner, Matthew Klarich ml., Tony O'Branovic, Anton Klarich, Kathie Petrich, Thos. Petrich, Joseph Majetic, Martin Cetinski in J. F., skupaj \$6.65. (Poslal Jos. Klarich.)

Nanticoke, Pa. Henrik Pečarič \$1. Moon Run, Pa. Konferenca JSZ zap. Penne \$40.00.

Cleveland, O. Klub št. 27 JSZ \$10. Salem, O. John Križaj 50c; po 25c: Jacob Mihevc, Frances Mihevc in Frank Kapla; Frank Kopriva 25c; Anton Karmel 5c, skupaj \$1.35. (Poslal John Križaj.)

Imperial, Pa. Klub št. 31 JSZ od prebitka v kuhinji 24. marca \$4.32.

La Salle, II. Klub št. 4 JSZ \$10.00.

Springfield, Ill. Neimenovan \$9.00.

Waukegan, Ill. Konferenca JSZ za sev. Illinois in Wis. \$25.00.

Skupaj v tem izkazu \$229.32, prejšnji izkaz \$306.93, skupaj \$536.25.

Svoboda tiska v razdrapani Evropi

Razen Anglije, Francije, Češke, Belgije, škandinavskih in nekaterih drugih dežel v Evropi je časopisov bodisi državni monopol, ali pa tako pod kontrolo vlade, da je vsak opozicionalni tisk onemogočen.

V Jugoslaviji na pr. je prepoovedan nič koliko inozemskih časopisov, med njimi tudi Proletarce že od l. 1929 naprej. Vzlič temu Jugoslavija v pogledu zatrjanja svobodnega tiska ni ena izmed najslabših dežel na kontinentu, kajti klub diktaturi dovoljuje liste, kakršni bi bili v štirih drugih važnih evropskih državah z najbolj diktatoričnimi vladami nemogoči. Vendar pa mora biti vsak delavski časopis v Jugoslaviji urejevan zelo oprezeno, pa še ne uide dletu cenzure, ki uniči vse stavke, ki ji niso po godu.

Kako diplomatsko in po ovinkih si upa na pr. Delavska Politika agitirati za glasilo avstrijskih socialistov, vidite iz sledeče novice, ki je bila priobčena v nji dne 29. maja:

"Arbeiter Zeitung" v Brnu

Vprašanje: Ali smem naročiti časopis "Arbeiter-Zeitung"?

Odgovor: "Arbeiter Zeitung" izhaja sedaj že drugo leto po zlomu upora avstrijskega delavstva zoper klerofašiste, kot glasilo avstrijskih

Hitlerja ne moti. O škodljivosti židovskega vodstva se pa strinja s "Slovencem" — ki je nedavno ravno na podlagi nemških carističnih virov proglašil zelo širokogrudno vse pomembnejše boljševiške voditelje za Zide, če ne od očetov, pa vsaj od materine strani. Kaj je hotel s tem dokazati, ni bilo pravjasno, ko vendar vemo, da je celo Odrešenik z vsemi apostoli pripadal izvoljenemu narodu. To samo mimo grede, da opozoril na žalostno dejstvo, da celo "Slovenec" podleže včasih novodobni poganski miselnosti, ki jo sicer tako pobija. Hitler je torej mnenja, da Nemčija na vzhodu ne bo zadeba na nepremostljive ovire. Toda Francija v svoji zlobi ne da Nemčiji protiščrk za njen poslanstvo na vzhodu. Odgovor je jasen in ga navajam doslovno: Francijo je treba uničiti. To popolnomu zaščiti, saj tudi ona greši proti rasni čistoti in postaja vedno bolj zamorska (vernegert). Naranča zaveznika proti Franciji vidi Hitler in Angliji in Italiji. Smotrena nemška politika mora storiti vse, da jih pridobi za svoje cilje. Obračun z boljševiško Rusijo potem ne bo težak, saj je industrijsko tako slabzavita, da ne more producirati motorjev, ki bodo v bodoči motorizirani vojni odločilne važnosti. To so glavne zunanjepolitične misli Hitlerja, ki jih svede še podrobnejši utemeljuje. Na prvi pogled je razvidno, da ves zunanjepolitični program v zraku, ker so že predpostavke napačne. Vendar je knjiga "Mein Kampf" še danes babilija narodnega socializma, ki jo mora poznati vsak pravi Nemec, in zato je na mestu, da si ogledamo dejstva, ki so prekrizala načrte "voditelja".

Ko je Hitler prevzel pred dvema letoma oblast, je zunanjepolitični položaj postal takoj kritičen. Tuk pred usodnimi

Letočasnik na postanek "Proletarca"

PO SUŠI IN VIHARIJAH — POVODNJI



Po dolgotrajnem viharju, ki je v od suše prizadetih krajih v Kansasu, Coloradu, Oklahomi, Nebraski in Texasu odnadal z njiv vrhno prst in mnogim farmerjem polja popolnoma uničil, je sledilo deževje in za tem po-

vodni, ki so posebno v Coloradu, Nebraska in Kansasu povzročile ogromno škodo. Tudi mnogo življenj je bilo izgubljenih. Na sliki je pokrajina Kiowa v Coloradu, ki je bila vsled povodnji več dni odtrgana od sveta.

Moji spomini na postanek "Proletarca"

Piše John Petrich

(John Petrich je bil eden izmed najdelavnejših članov v času ustanavljanja Proletarca. Bil je potem tudi tajnik zveze slovenskih socialističnih klubov in ob enem deloval za ustanovitev organizacije, ki bi sprejela pod svoje okrilje vse jugoslovenske socialiste v Zed. državah. Ob prički 30-letnice Proletarca mu je postal čestitke tudi ta naš pionir, in ob enem sledi članek, ki je bil nomenjan za objavo v Majskem Glasu.)

sla. Ker nismo imeli potrebne izvajenosti za tako delo, je vzel to dosti ur, predno smo ga dovršili. Nemalokrat smo delali do 12. zvečer. Zene in otroci niso bili izvzeti pri tem delu. Izplačalo se je. List je obstal. Vem, da ga je danes vesel vsakdo, ki ima ponos delavca v sebi. Tudi mi smo bili ponosni na našega novorojenčka — karor oče, ko dobri prvega sina.

Pomagali so nam v agitaciji in gmotno sodruži na Glencoe, O., ob klubu št. 2, in več drugih somišljnikov.

Malo število zavednih slovenskih delavcev je pred 30. leti prišlo do zaključka, da je treba ustanoviti list, ki mu bodo gospodarili delavci v interesu delavcev. S privatnimi listi, v katerih so dobili nekaj časa zatočišče, ni šlo. Predvsem je bil tak list "Glas Svobode".

V socialističnem klubu št. 1

smed leta 1905 veliko razmotrili

o akciji za ustanovitev slovenskega socialističnega lista.

Na čelu ji je bil pokojni Jože Zaveršnik, s katerim je delalo v Chicagu in zunanjih naselbi-

nah več drugih pionirjev, da so rekel, in izhajali.

"Proletarca", oziroma nje-

gov urad smo selili od hiše do

hiše, pošto pa je prejemal na

naslov tiskarno. Enkrat je bil

ekspediran pri Jožetu, drugič

pri Johnu, tretič pri Fredu,

četrtri pri Franku itd.

Ze pa par izdajala list smo

bili bombardirani od vseh strani,

posebno še od tedanjega na-

šega tekmeca "Glasa Svobode".

Vzlič temu smo napredovali —

revno sicer, a napredek je ven-

darbil. Dobiti naročnikov je

raslo in tudi nekaj oglasov smo

dobili.

Medtem se je ustanovilo par

novih socialističnih klubov po

naselbinah in na pritisk teh ter-

čkaških sodrugov smo začeli

razmotriliti o spremembi Pro-

letarca v tednik.

Po blizu dveletnem trudu se

je gibanje toliko razširilo, da

mu mesečnik res ni več zadon-

čal. List je hotel rasti — a ni

bilo sredstev za obleko — dru-

gimi besedami, za tisk.

"Slobo," so rekli sodruži, in "Prole-

tarec" je začel izhajati teden-

sko decembra 1907. Predno se

je to zgodilo, so sodruži hoteli

dati listu jačjo ekonomsko pod-

lago in v ta namen ustanovili

korporacijo pod imenom Jugoslovenska delavska tiskovna družba, ki je izdala delnice po

\$10 in jih razpečevala med so-

druge in somišljene. Alarmili

smo vse sodruže po deželi.

Se danes mi srce igra, kadar

pomislim, kako so se odzvali

našemu apelu in zasigurali ob-

stanek "Proletarcu".

Leta 1908 je bila v deželi ve-

lica gospodarska kriza, ki se je

začela že v prejšnjem letu. Po-

stala je občutna tudi za naš list,

Spominjam se še, kako je pre-

sednik direktorija JDTD (u-

pravnega odbora) naganjal

blagajnika, da mora dobiti de-

Angelo Cerkvenik:

DRUŽBA IN POSAMEZNIK

(Konec.)

Iz spoznanja, da je objektivna pomembnost posameznega člena človeške družbe moči preoditi zgolj po intenzivnosti njegovega dela v človeški družbi ter iz nasprotnega spoznanja, da je celotno delo človeške družbe, tudi sestavljeno iz mnogotekih drobnih in raznovrstnih delov velikega dela, zase ena celota, ki vodi do trditve, da so vsa dela ljudske družbe v ozki medsebojni odvisnosti ter, zato, nacelno enako vredna, pridemo do trete vrednote, novega spoznanja, ki se glasi: Gospodarska osnova vsakega ustvarjanja posameznika v kolektivistični družbi bo bistveno enako ter bo, zato, talent, sposobnost, ambicijo, hotenie vsakega sposobnega posameznika sprostila spon, ver, najbolj otipljive, najbolj zgoščene materije, t. j. denarja...

Tako pridemo do čudnega parodksa, do spoznanja, da bo ustvarjanje misli zgodovinskega materializma sprostilo človeka budoučnosti — spon — najbolj grobe materije!

Le takšen človek bo mogel do popolnosti razviti vse svoje sposobnosti.

Zato sem nekdaj izrekel trditev, da vodi mnogo, mnogo kolektivizma h komaj slutene razvoju posameznika!

Spregovorimo še o drugi skrajnosti, o drugi preprijetosti, ki hoče iz posameznika napraviti opoko!

So ljudje, ki se proglašajo za velike kolektiviste ter hočejo dokazati, da morajo postati vsi ljudje enaki, kakor so same teoretično enake geometrične kocke. Slišali sem predavatelj, ki je trdil, da povečuje A. Nexo v svojem "Peleju zavojevalcu" individualizem. V isti senci je rabil besedo marksizem ter se očvidno ni zavedal, da je tudi Marks samo en človek.

Poudariti pa moram, da dejstvo mogočne zgodovinske osebnosti Karla Marks-a ne more pobiti trditev o populni odvisnosti vseh del, zakaj Marks, ki bi bil zaprt med štirimi stenami, ne bi bil ustvaril ne temeljev zgodovinskega materializma ne svoje politične ekonomije. Vsak delavec, obrtnik, poljedelec in kapitalist Francije in Anglije je prinesel svoj kamen k veliki stavbi. Marks je bil sečišč sil, ki so tedaj tresle Evropo. Vse sile, vse energije, že po svoji naravi hrepenijo v dve nasprotji, v sredobežno in sredotežno silo. Ves vsemir, ves red v vsemiru, vse čudežno in natančno na sekundo preračunano gibanje vsemirskih teles izvira iz večnega boja teh dveh osnovnih sil vsakršnega gibanja vobče.

Ta primer nam bo nemara ugetnil pojasniti, kako je s silami razuma, z mislimi, z idejami.

Tudi te sile hrepenijo k neki osrednji točki — hkrat pa imajo svojo periferijo, poslednje postojanke človeške družbe.

Takšnih središč, ali kakor sem jih prej imenoval sečišč je brez števil.

Velika Debsova spominska slavnost v Ohiu

Canton, O. — Tu se bo v nedeljo 16. junija vršila velika manifestacijska spominska slavnost Eugene V. Debsa, ki je imel v tem mestu dne 16. junija 1918 svoj znaten protivojni govor in bil nato radi svojih odkritih, resničnih besed o vojni in vstopu Zed. držav v vojno obsojen na deset let zapora ter vržen v federalno jetniščino, iz katere ga je dne 25. dec. 1921 izpustil predsednik Harding.

Eugene V. Debs, ta na sloviti prvoboritelj, ki so ga sporočevali milijoni, tudi tako niso soglašali z njegovimi socialističnimi nauki, je umrl po dolgem bolhanju 20. oktobra 1926.

Zadnjji je bil predsedniški kandidat socialistične stranke.

1. 1920, ko je bil še v ječi. Dobil je 919,799 glasov.

Debsova spominska slavnost bo v Nimsilla parku. Prične se ob 11. dopoldne. Na sporednu so igre, sportne tekme, slike iz življenja E. V. Debsa, govorji, petje in nato splošna zabava.

Slovenski delavci v Ohiu, prideite v nedeljo 16. junija v Canton v čimvečjem številu.

"Grandsons"

A novel about three grandsons of a Slovene worker

BY LOUIS ADAMIC

Price \$2.50

Order from

PROLETAREC BOOK STORE

3639 WEST 26TH STREET, CHICAGO, ILLINOIS

Tega središča ali sečišča ne smemo zanikati zgolj zaradi tega, ker je očitnejše, ker je močnejše povdarjano nego vsega sončnega sestava.

Pri presoji vsakega sečišča gre zgolj za vprašanje, katere sile so se v tem sečišču osredotočile. Po **ugotovitvi teh sil moremo oceniti vrednost vsakega takega sečišča**. Bilo bi brezumno takšno sečiščo pokončati, kakor bi bilo brezumno iztrgati iz sončnega sestava sestava. Način bi kaže, proces osredotočenja bi se moral začeti znova. Čuvajoč močnega posameznika, branimo vredno interes poslednjega posameznika družbe, ki se je okupila okrog tega posameznika.

Močan, velik posameznik in družba, ki se zbirajo okrog njega, se istovetita. In vendar ni **njegovo**, samo njegovo osebno delo, objektivno cenjeno, več vredno, nego delo kateregakoli posameznika, zakaj ozka odvisnost njegovega dela in dela vsakega posameznika ljudske družbe je **poglavljena** sila.

Prav zato cenimo v glavnem **delo**, zakaj delo ostane, posameznik pa izgine. Kadar pomislimo n. pr. na Krista ali Marks-a ne mislimo nikdar, kakor misli človek na človeka, marveč tako, kakor misli človek na čudne in posamezne sile. Naj pajasmom to trditev z mislio, ki se vam utigne zazdeti smela: da je Kristus postal bog še po smrti, ker je spoznanje v človeku, skoraj nagnko močno spoznanje, da človek niti ni, niti ne more postati bog!

Toda kdo bi sè drznil izreči nesmisel, da Kristus ni bil prvi kristjan?

Takšni ljudje so, takšen človek je bil tisti predavatelj, ki je trdil, da je Nexo v Peleju s podobil apoteozo individualizma. Pele je bil prav tako mogo-

č. Pogorelec je bil na agitaciji v tej državi le malo časa — skoraj vsak dan v drugi naseljini, pa mu razmere tukaj ne morejo biti znane toliko kakor nam. Bil je na obisku pri Grahamu v Heleni in slišal tako le njegovo stran, toda če bi bil vprašal o tem tudi nas, bi čul še drugo stran. Tudi o Butte-u bi lahko odnesel boljše vtise, kajti nedvomno bi bil uspeh boljši, če bi bil utegnil ostati tu vsaj še par dni. Za čimtočnejše podatke o Nelsonu bi bilo priporočljivo, da bi šel k njemu v Great Falls in bi se osebno prepričal o njegovem karakterju ter uvidel, če je res "gembler" in "kompanijski hlapec", kot ga nazivajo pristaši James D. Grahamu.

Po mojem mnenju je delavstvo za Nelsona in proti J. D. Grahamu. — A. F. Molek.

(Op.) — James D. Graham je predsednik montanske delavške federacije že mnogo let. V taki poziciji ima nasprotnike, kar jih naravno. Ze leta 1909 ga je skupina odbornikov socialistične stranke v Montani odstavila od tajništva, toda Graham je še vedno na fronti, dočim izmed onih, ki so ga obtožili in izdaljili cirkularje proti njemu, nihče ni več član. Ako je dopisnik A. F. Molek prepričan, da Graham ni vreden pozicije, ki jo ima, in ima v Nelsonu več zaupanje, je to njegova stvar in ima pravico glasovati in agitirati po svojem prepričanju. Vse, kar priporočamo je, da se naj delavci v takih kampanjah ne pusti zavesti strastem, kajti vedno je dobro preudariti, komu je največ na tem, da se tegata ali onega kandidata porazi, v kake namene in v čigavo konči. V kolikor mi poznamo delovanje J. D. Graham-a, je vreden zaupanja, ki ga je stavila večina organiziranega delavstva v Montani skozi dolgo vrsto let.)

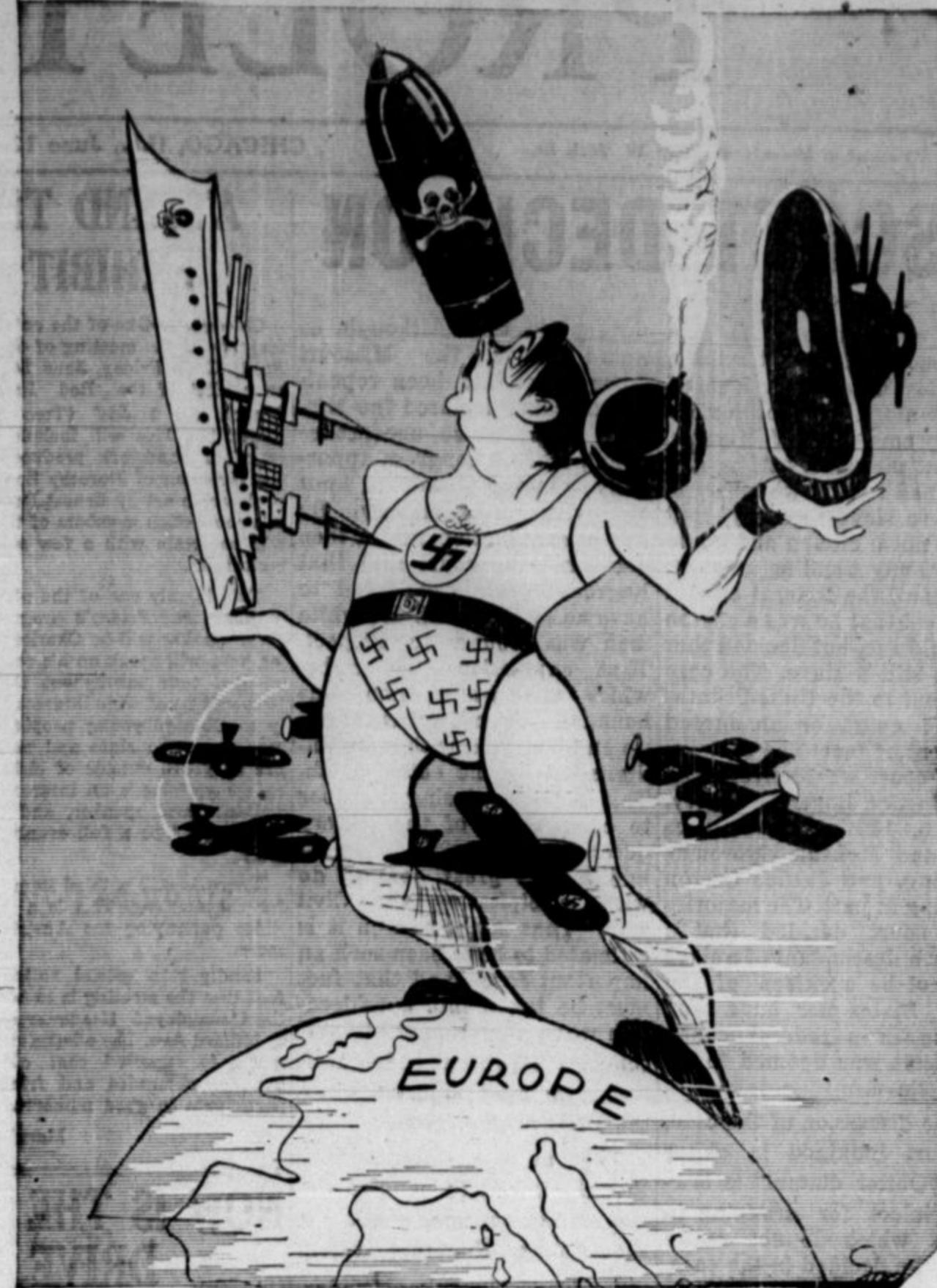
Citanje Proletarca bi delavcem veliko več zaledlo, če bi čitali mirno in prepudarili vse, kar čitajo, pa prečitali kakšen članek tudi po večkrat. Površno čitanje daje čitatelju napačne vtiske.

Čitanje Proletarca bi delavcem veliko več zaledlo, če bi čitali mirno in prepudarili vse, kar čitajo, pa prečitali kakšen članek tudi po večkrat. Površno čitanje daje čitatelju napačne vtiske.

Čitanje Proletarca bi delavcem veliko več zaledlo, če bi čitali mirno in prepudarili vse, kar čitajo, pa prečitali kakšen članek tudi po večkrat. Površno čitanje daje čitatelju napačne vtiske.

Čitanje Proletarca bi delavcem veliko več zaledlo, če bi čitali mirno in prepudarili vse, kar čitajo, pa prečitali kakšen članek tudi po večkrat. Površno čitanje daje čitatelju napačne vtiske.

HITLER ŽUNGLIRA Z MIROM



Nemški kartonist Godal, ki je zdaj v Zed. državah, v večjo negotovost in opasnost. Nemčija pa v neizkušen polom. V tej igri se je Hitler izkazal za zelo spretnega provokatorja.

Bogat spored prihodnji petek na sestanku angleškega odseka

Chicago, Ill. — Prihodnji petek večer dne 14. junija bo imel sestanek v prostorij klubnika brezposelnih, 2544 S. Millard Ave., angleški odsek klubja št. 1 JSZ, na katerem nastopil naš mladinski odsek Red Falcons pod vodstvom Mary Juggrove, dalje bodo predvajane stečoplane slike iz bojev avstrijskih socialistov, govoril bo Chas. Pogorelec in poleg teh bo na sporednu par drugih enako zanimivih točk in razstava.

Članstvo klubja št. 1 je vabljeno, da pride na ta sestanek, ker jim bo nudil obilo užitka. Enako vabimo somišljenike in vse druge prijatelje. Vstopnina je prosta.

Članstvo klubja je drugi imajo zdaj spet priliko videti, česa se uče naši malčki v "Red Falcons" in že to je vredno, da jih pridete pogledat. Sestanek se prične ob 8. Vstopnina je prosta. — Poročalec.

"Delavec" priredi piknik

Newburgh, O. — Zbor "Delavec" priredi svoj običajni piknik v nedeljo 16. junija na dobroznanih Zornovih izletnih prostorih v Brooklynu. Cenje na rojaki v Clevelandu in okolici so vabljeni, da nas posetijo v obilnem številu. Poskrbljeno bo za dobro postrežbo udeležencev, na razpolago je prostor za balanciranje in plešišče. Sicer pa ne smem izdati vsega, ker hočemo, da bodo udeleženci presečeni. Umetno, da vas bo "Delavec" kratkočasil tudi s petjem. Domača godba bo ustregala vsem plešalcem z različnimi komadi.

Za tiste, ki ne pridejo v privatnih avtih, bo na razpolago truck. Zbirališče je pred Slov.

Na Spominski dan 30. maja se je vršila v West Newtonu, Pa., prireditev federacije SNPJ okraja Westmoreland. Poset je bil obilen. Zastopane so bile naselbine daleč naokrog in business je bil izborn. Ljudje se ob takih prilikah snidejo skupaj in na najraje kramljajo, zbijajo dovitje in tretajo.

Tiskan spored, objavljen tudi v oglašu v Prosveti, je imel patriotsko lice: Ameriška himna "Jugoslovanska (?) himna", "Hej Slovani!" itd.

Vprizorjena je bila Molekova igra "New deal" zelo dobro. Govoril je predsednik westmorelandske federacije Anton Zornik — dobro mislec človek in navdušen sodrug, toda takih, ki bi ga poslušali, ni bilo veliko, drugi pa so želieli, da bi čimprej nehal. Zornik bi po mojem storil pametnejše, če bi v govorniških nastopih omejil svoja izvajanja le na kakih 5 do 10 minut, drugo pa naj pove ljudem osebno bodisi pri baru, na agitaciji ali kjer že, kajti prilike ima veliko.

Kratek nagovor je imel tudi Johny Rak, ki je par dni prej prišel v Johnstown po nevesto (s. Francko Langerholcovo).

(Nadaljevanje s 1. strani.)

in vladu v celoti podpirali pri vseh ukrepih, "v kolikor bodo veljali borbi proti fašizmu ter bodo delavstvu v korist."

Ta izjava, pravil Delavska Politika, pomeni popoln preokret v vrstah čehoslovaške komunistične stranke. Izrekli so se za armado in za socialne pridobitve, torej za take reforme, ki so jih dosegel nebrzданo pobiali in smešili.

Ceska delavska javnost izven komunističnih vrst je sprejela izjave komunistov zelo skeptično.

O koncertu 'Rodoljuba'

Johnstown, Pa. — V soboto 1. junija sem se udeležil slavlja 25-letnega hrvaškega prosvetnega društva "Rodoljub". Sodelovali so pevski zbori "Strosmajer-Zvezda" iz Youngstowna, "Javor" iz Pittsburgha, slovenski pevski zbor "Prešeren" iz Pittsburgha, "Jadran" iz Aliquippa, Srpsko cerkveno pevsko društvo iz Johnstowna in slovenski pevski zbor "Jugoslavija" iz Johnstowna (Moxham). Vsi zbori so nato skupno zapeli "Slovenec in Hrvat".

Mešan zbor "Rodoljub" je eden najboljših jugoslovenskih pevskih zborov, kar sem jih še slišal. Steje kakih 45 peveci in pevki. Ako bi ga čuli Savani, bi jih bil v inspiraciji. O povedovanju "Rodoljuba" sem čul samo pohvale in je res napravil izborni vtis.

Na sporednu je bilo tudi predcev govorov iz vrst narodnih in duhovniških krogov. Udeležba je bila velika — ampak večinoma člani in članice gostujučih evropskih zborov.

Čul sem ob tej prililiki prvi predsednika HBZ Butkovča, ki pozna govorniško tehniko in ve, kako se je treba prikupiti avdijenci. Govoril je seveda patriotično, istotako duhovnik Krajnovič, ki je k patriotizmu dočkal v Bogu.

Tudi sodelujoči zbori so pokazali, da posedujejo — posebno nekateri — izborne glasove. Včasi se Slovenci hvalimo z našim petjem — ampak pevski grila Hrvatov in Sibov nas "bitajo". — Johny Rak.

Legaliziranje odprtih delavnice na Kubi

Vlada "osvobojene" Kubе je dne 23. maja s posebnim dekreтом legalizirala takozvano odprto delavnično v namenu, da stre vse strokovne organizacije delavcev. "Siliti" delavca v uniju je po tem zakon kaznivo dejanje. Delodajalcem dovoljuje uposlit kogarkoli, ne glede na zahteve unij.

Proletarčev slavje 13.-14. julija v Moon Runu

Moon Run, Pa. — Prošla konferenca zastopnikov klubov JSZ in društva Prosvetne matice je med drugim sklenila, da se priredi v zapadni Pennsylvaniji slavje 30-letnice Proletarca. V ta namen je izbrana naselbina Moon Run, kjer je klub št. 175 JSZ določil dva datumata za piknik, namreč soboto 13. in v nedeljo 14. julija.

Prince Ave. ob 1. popoldne.

Večinja's truckom tja in nazaj je brezplačna. Na svidjenje 16. junija pri Zornu!

Kristina Siskovich, tajnica.

del.

dvorano na 109. cesti in

A. Vider. Govoril je o problemih jednote, o odgovornosti članstva začelo ter o splošnih socialnih razmerah, navalne rešitve itd. Napravil je dober vtis.

Med "outstanding" ljudmi je bil posebno westnewtonški Joe Zorko, ki je bil o

THE DRED SCOTT DECISION

Since President Roosevelt and others have said the supreme court's annulment of the codes is the most important decision since the Dred Scott decision, we have been asked to explain what the Dred Scott decision was about.

In 1820 the territory of Missouri applied for statehood as a state in which chattel slavery would exist. The north opposed its admission as a slave state. A compromise, called the Missouri Compromise, was worked out, passed by congress, and became law. It provided that Missouri should be admitted as a slave state but that slavery should be forever prohibited in all other parts of the "Louisiana Purchase" lying north of latitude 36 degrees, 36 minutes, which is even with the southern boundary of Missouri. This law was an attempt to compromise the slavery question, and it satisfied neither the pro-slavery nor the anti-slavery forces, but served as a working agreement. The pro-slavery forces contended ceaselessly for the further extension of slave territory, and the anti-slavery forces resisted as ceaselessly. Nevertheless, the Missouri Compromise remained in force, without being contested in the courts, until 1854, when it was repealed by the passage of the Kansas-Nebraska law. Kansas and Nebraska had just been formed into territories and the Kansas-Nebraska law applied the doctrine of "squatter sovereignty"; that is, it permitted the settlers, "squatters," in each territory to decide whether or not slavery should exist there.

In the discussion of the case, the court indulged in obiter dicta. "Obiter dictum" is lawyer's dialect for dragging in matters which do not really have to be decided in the case. The court considered the whole

slavery question. Although, as stated above, the Missouri Compromise had been repealed, the court declared the Missouri Compromise unconstitutional, leaving congress apparently without power to limit the extension of slavery. By way of explanation, rather than decision, the court said that Negroes were considered to have no rights which the white man was bound to respect. That expression—"no rights which the white man was bound to respect"—was caught up and repeated with rising indignation by the entire north. This decision, closing the door to compromise of the slavery question, or seeming to do so, had a very great deal to do with precipitating the Civil war. That is the reason it is estimated to have been such an important case—and that fact must be taken into consideration when any responsible person says the recent codes decision is the most important since the Dred Scott decision.

Then as now, congress only thought it had to bend to the will of the supreme court. It should forget that superstition.

—The Milwaukee Leader.

AN EXCITING PICTURE, BUT—

Only in a great once a while the American public get a chance to see a picture on a silver screen which is not altogether hokey. No gangsters from swell places, no "beautiful ladies", no gilded parties...

One of such different pictures is "Black Fury", released in the beginning of May.

This presentation was a kind of a sensation, because it was so much "different from the rest". A great many that saw it got the impression that the picture is a great piece of propaganda for union labor. The editor of The Milwaukee Leader differs. In his paper he is making the following observations:

"A labor picture, entitled "Black Fury", is worth seeing provided the onlooker does not take it too literally. A realistic presentation of the brutalities of coal and iron police is given; also of the machinations of stool-pigeons and scal-harding private detective agencies. The acting is splendid, the action is gripping.

"When we say the onlooker should not take it too literally, we mean two things. First, strikes are not won by violence; they are lost that way, and union officers constantly advise against it. Second, strikes are not

won by ignorant saps who do not know what unionism is all about and who do everything the union men advise against; strikes are won by team work and labor statesmanship. The plot is based on modern short-story technique, not on labor union technique. Modern thriller technique not only requires a happy ending but it also requires that the hero bring about the happy ending by his own prowess. In real life, by the use of these tactics, the hero would have been killed, the strike would have been lost, and the mine would have become non-union. It should also be remembered that, while it is necessary to be ceaselessly on guard against spies and stool-pigeons in unions, not every working man who favors a strike is a stool-pigeon or a follower of one. Many a union has been wrecked by the conservatism of its leaders. In short, do not commit the common fallacy of drawing general conclusions from one particular instance."

"Workers are easily misled. They are deceived by a Townsend old age pension, a plan that doesn't mean anything; a share-the-wealth fluke, a Huey Long, a Coughlin.

Seeking a Moses

"They grope this way and that way, going from one Moses to another, only to sink deeper into the mire of capitalism. They will continue to get one blow after another from the supreme court, from the representatives of capitalism in congress, until they will use their political power in the direction of the Socialist party. This means education and organization.

"Nine former corporation lawyers, the supreme court, take upon themselves usurped power and wipe out what the people's representatives in congress have passed. This could not be done in Mexico, Canada, England or European nations. What the supreme court did in fact was unconstitutional, and not the NRA. If the president were a man of real courage, he would appeal to the nation to reverse the decision of the supreme court, but being affiliated with the Democratic big business party, he cannot act."

Not a Perfect '36!



DEATH GURGLE OF THE OLD ORDER

By Marvin V. Baxter, Mayor of West Allis

(The following article was written by Comrade Baxter for The May Herald, the thirtieth jubilee issue of Proletarec. Receiving it for that publication a few days too late, we take the liberty to publish it in our regular weekly.—Editor.)

It is with considerable reluctance that I write these few words. Some one has said: "Words may be heaped until they hide the rules that they were made to render plain." That is precisely what's happening today, — words, words, words, — making confusion worse confounded. I do not care to add to the confusion and rather than say the wrong thing I'd rather say nothing, hence the above mentioned reluctance.

In this, sixth year of our economic paralysis, one thing should be apparent, and that is, the utter futility of hoping for a comeback of the old order. The universal scheme of affairs doesn't permit such things to happen. Just as all living things are born, grow to maturity, and then decline to old age and death, so do economic systems pass through similar stages. What we are witnessing today is the death gurgle of the old order and no amount of tinkering and doctoring can do other than to slightly prolong the inevitable day of dissolution. To be sure such statements can be characterized as sheer dogmatism and brushed aside as a wild guess not supported by evidence. Like words, evidence and "factual" material may be heaped until they hide, rather than make clear, the main point of a discussion. He who, from his front porch (if any), cannot observe the signs and symptoms of the death of the old order will hardly interpret the graphs, facts and fig-

ures of the scientific proof.

The old order, called capitalism, is based upon the rules of a poker game. After each "hand" a chip falls through a slot in the table as the "banker's" share. The dumbest dumb Dora can understand that the "banker" will finally get all the chips if the game continues. And when this happens the game can continue further only if the players have "credit" to pledge to the "banker" for more chips. If the capitalist skin game hasn't broke the players of this and all other so-called civilized nations you will find some reserve chips in your pocket. How many have you and how much longer can you play the game at odds of 10 to 1 against you? The original statement that the old skin game is all caught up is not retracted, proof or no proof. Let others refute it.

What are we going to do about it? Shall we agree to continue the game on the condition that the "banker" give us a loan on our pants with the odds 10 to 1 that we shall walk home in our underwear? My suggestion is that we unite for the one specific purpose of stopping the skin game once and for all time. That can be done by, any by, concerted group action of the useful workers of this and other nations. "Workers of the world, unite", not to make capitalism work upon a poker game basis but to bury the remains of a corpse that already stinketh to high heaven.

ATTEND THE EXHIBIT

Chicago. — One of the outstanding features of the meeting of the Social Study Club, Friday, June 14, will be an exhibit of the Red Falcons of Branch No. 1 JSP (Tom Mooney Flight 3). This will include various types of handwork produced under the direction of Dorothy Sodnik and proletarian art by Ernest Dresher. In this connection members of the Flight will entertain with a few songs and recitations.

This is only one of the attractions prepared for Friday's program. The main speaker will be Charles Pogorelec, who will speak on his recent national tour throughout the West. It should be of wide interest especially to Chicago young people to hear reports of the state and manner of life of youth outside of cities. Comrade Pogorelec is an interesting and well-informed speaker, and his talk along would be a full evening's program.

There is still a third item planned for the meeting. This is a series of slides portraying the Austrian massacre.

Kindly take special notice of the fact that the meeting is to be held at the Unemployed Headquarters, 2544 S. Millard Ave. The admission is free, and it is expected that older and younger comrades and friends will participate in good numbers.

Mary Jugg.

NOW IS THE TIME FOR SOCIALIST DRIVE, SAYS KRZYCKI

Milwaukee, Wis. — "If there ever was a time when we needed a real punching Socialist and labor movement, we need it now. With the NRA unconstitutional, according to the United States supreme court, the next few months will present some unusually disturbing situations," said Leo Krzycki, national Socialist party chairman, addressing the Bohemian branch of the Socialist party at Bohemian hall, North Twelfth st. and West Reservoir ave., last week.

Argument for Socialism

"We need, therefore, to convert the millions of people to Socialism and to a better and broader understanding of the labor movement. We have the finest arguments to present to the people why they should work for Socialism as the only practical solution now that they are convinced that other efforts have failed. We have the finest arguments as to why the people should transfer the private industries in America that cease to function for the public welfare to operate them for collective good in the interest of public welfare.

"Workers are easily misled. They are deceived by a Townsend old age pension, a plan that doesn't mean anything; a share-the-wealth fluke, a Huey Long, a Coughlin.

Sweet Promises, But Do They Mean Anything?

Since the supreme court nullified the provisions of the NRA, pertaining to minimum wage and a maximum hours, a great many spokesmen of commerce and industry came out assuring the public, that all good features of the NRA would be retained — that is, working hours would not be increased and wages would not be decreased.

Labor, therefore, had nothing to fear.

In reality the story is different.

According to the A. F. of L. reports wage cutting has already occurred in 43 industries,

the working hours have been lengthened by 10, 12 and 18 hours a week "and tens of thousands of workers discharged since the NRA collapsed."

Everywhere the workers have hard days ahead of them. Coal miners are preparing for a strike, to begin June 16, because there is, at present, no

SEARCHLIGHT

by DONALD J. LOTRICH

This week's schedule will bring us a good and worthy program of lantern slides Friday night, June 14 at the Unemployed Headquarters at 2544 S. Millard Ave. These slides are actual reproduction of the Socialist stand in the Austrian Civil strife of 1934. Some of us have already seen the pictures at the State Convention showing and liked them very much. Our comrades are urged to see these pictures. The slides are accompanied by a lecture and explanation. Clarence Senior, national secretary of the Socialist Party will give the lecture. Following the showing we'll have Chas. Pogorelec relate of the most interesting parts of his recent tour.

Robert M. Sweitzer, our county treasurer, who stole over \$400,000 while he was city clerk, was finally discharged from his office. He maneuvered in every way possible to forestall his dismissal but it got too hot for his democratic comrades and they had to leave him go. Although he promised to refund every penny of the missing funds, saying that he had it in the banks, he has failed to do so. We don't expect anything much will be done to him. But we do suspect that other democrats are in cohorts with Sweitzer. Should a poor man steal some food because his family was hungry he'd have been in jail long ago. But a democratic politician can get away with millions and never worry even about being prosecuted.

Here's another funny story brought to us by the Tribune. The young republicans are going to follow the footsteps of Lincoln, says the Tribune. That's plain bunk designed to draw on the sentimental strings of the ignorant masses to regain public offices from the democrats. It's hypocrisy in the 33rd degree. They will never get near the footsteps of Lincoln and they use his shrine to manipulate for power which is about the greatest breach of political ethics any of them have ever perpetrated. All this was done in preparation for their convention in Springfield, Ill.

The State Executive Committee of the Socialist Party of Illinois met in Chicago over Saturday and Sunday in which every phase of the whole situation was gone over. While we didn't hold out much hope for the NRA it was pointed out that at least it brought on a psychological change in the uninformed unionists and workers. There was a tendency on the part of the workers to become a little more thoughtful of their organization. However, the NRA gave labor nothing. What labor gained, it gained thru struggle. That was clearly illustrated. The speakers were Clarence Senior, Albert Goldman, Samuel Lauder and Joseph Jacobs. All spoke well. Comrade Goldman stressed that Socialists did not mourn but neither did we rejoice in the passing of the NRA. He stated further that only what labor gains thru struggle will it cherish.

Chicago's Socialists are being heard in the sessions of the Chicago Federa-

The Champion Of Longer Dresses And Less Rouge!

Speaking before the fifty-sixth annual meeting of the Massachusetts Catholic Order of Foresters, Cardinal O'Connell once again urged his flock not to be ashamed of poverty and to be particularly careful "not to fight with our neighbors and call names and stir uprisings and create discontent in the hearts of the poor." His Eminence was obviously aiming at Father Coughlin. Our dislike for the Detroit demagogue does not make the homilies of the Boston archbishop any more palatable. He is the most reactionary of the four cardinals in the United States. In the more than fifty years of his priesthood he has not said one word in support of the unprivileged in the economic struggle. He has opposed the child-labor amendment, the birth-control movement, every attempt to liberalize the preposterous censorship laws of Boston. And he has never uttered a protest against political corruption in his city, though he must have known that members of his church were responsible for much of it. He has been a champion of improved public morals, but by that he meant little more than that women should wear longer dresses and use less rouge. The world has passed him by without making any impression on his Bourbon mind. No wonder that the intelligent Catholics of Boston are embarrassed when the name of Cardinal O'Connell is mentioned.—The Nation.

He Wants to Live

Man does not live by bread alone; He wants the roses too, He wants the love of wife and child, As is his human due. He wants to live his life in peace; No wars to serve as human grist; He wants the right to live as man, And not just to exist. He wants to act, to paint, to read; The world his best to give; He dreams of travels far and wide; In short he wants to live. He cannot live while bosses rule, Who plan his destiny; He dares not call his soul his own; A slave of slaves is he. To end their rule must be his task, If he would fain be free; Once rid of every parasite, The master of his fate is he. —Bert Schmit.